

መጅልስ አምን ወለዛልም ቀራራቱ ድድ ኤረትሮፕ

(5ይ ክፈል)

እብ ዶ/ር አሕመድ ሐሰን ድሕሊ

በሊስ እግል ዛልም ሸክዋት ምጅልስ አምን

ቀዳማይ፡- ምጅልስ አምን “ኤረትሮፕ፡ ሰላም ወዕሪት ሶማል እግል ዐንቀፎት ናይ መንጠቀት መስኩብት እግል ሐምረጎት እግል ሙሰልሒን መትቃውመት ሐሽመት ስያሰያይ፡ ማልያይ ወሎጂስቲክያይ ሰዳይት ተህይብ ህሌት” እት ልብል ሻኪ ዐለ። ምናተ ለአማን፡- 1. ኤረትሮፕ እግል ተሐደደው ሙሰልሒን መትቃውመት ለሀብዩ ናይ ስያሰት ሰዳይት ይዐለት። ደአም ስያሰት ኤረትሮፕ እግል ክሎም ሶማልዩን ዲብ ዎሮ ወጠኒያይ በርናምጅ እንዴ አትዋፈቀት፡ እግል ደውለት ምን እግል ሀለዮተ ዲብ ስያሰያይት ከሪጠት ለለአፈርህ ቁትላይ መሻክል እግል አፍገሮት፡ እግል ክሎም ወጠንዩን ሶማልዩን ቅዋት ክምሰልሁመ እግል ዳርሳም አቅሳም ወወካይል መደኒያይ መጅተመዕ ቱ ትሰዴ ለዐለት። ዲብ ዮም 6 ሰብተምበር 2007 ለገብአ ክሎም ስያሰዩን ቅዋት ሶማል ለሻረከው እቱ ሙእተመር አስመሪ ህዩ፡ ናይ እለ መሰል ቱ ለዐለ። እሊ ህዩ ኤረትሮፕ ሸክወት ሰበት መጽአት፡ ህለ ለትብሉ እንዴ ኢገብእ፡ ሐሽመት ለለህይብ ሰበት ዐለ፡ እግል ክሎም ሶማልዩን ዲብ ሐቴ ጢሾ ናይ አምጸአት ጸገመ አተላሌቱ። ሰበቡ ናይ ስያሰት ወቃኑን ሕቁቀ ሰበት ዐለ፡ እግል እብ ዋይዲባት አባያም ልትዐዘብ ለዐለ ሐ ሸዐብ ሶማል ምን መሻክሉ እግል ልትባለሕ ስድየቱ ታሪካይ ዋጅብ ሰበት ዐላ ቱ። ኤረትሮፕ ምን መትጻብአት ውሕደት ወስያሰት ሶማል እግል አፍረሶት ምረሐር ሕጌ እንዴ

ገብአው ወደው ለዐለው ከይነት እብ ለትፈንተ፡ ዲብ ቀድየት ሶማል ዋዴሕ ወእውጅ ስያስያይ መብደእ ሰበት ዐለ፡ ምን ናይ ሓምየት ሕሜት ለትፈርህ እቱ አስባብ ይዐለ። ሰበት እሊ እብለ ገበይ እለ እግል ልቅረብ ለቡ መላሐዛት፡

1.1 “ሐረከት አልሸባብ አልሙጃህዲን” ዲብ ሙእተመር አስመረ ኢሻረከት ሌጠ እንዴ ኢትገብእ፡ ዲብ ዮም 7 ሰብተምበር 2007 ዲብ አፍገረዮ ሸሬሕ፡ “እግል ሰልፍ ኢነት ዲብ አስመረ ‘ወጠኒያይ ውሕደት እግል አከዶት መትቃውመት ቅዋት ሶማል’ ዲብ ሐንቴህ ልብል አርእስ ሕር ላቶም ሶማልዲን ጀሃት እብ ሕበር ሙእተመር ወዱ ህለው። እግል እሊ ሐሽምት እሊ እድንያይ መጅተመዕ ዲብ ልርኤ ዲብ ዎሮ ንዛም እግል ከምከሞቶም ገብእ ለህለ ጀርቤ ሐዲስ እትገብእ፡ እሊ ሙእተመር እሊ እብ ኑዕየት ወጽበጥ ምን ከጥ እስላምያይ ሙእተመራት ለሬመ ሰበት ገብአ፡ ምን ሶማልዲን እግል አትዓረዮት ምን ዲብ ሐልፈ ወክድ ለገብአ ሙእተመራት ለትፈንተ ኢኮን። እሊ ለገብአ ዲብ እስላምያይ ወራታት መብቅያይ እት ረአስ ግብአቱ፡ ሕኩመት እስላምየት 5ይ ክፈል እግል ኢትትአሰስ ለትዳለ ሸረክ ቱ። ስርጉል ዐስከርያይ ጀብህት እግል አፍሸሎት ልትደገም ለህላቱ ህዩ” ዲብ ልብል ሸርሐ።

1.2 ዲብ ዮም 20 ኖቨምበር 2009 ጀሪደት “ አፍሪካ ኮንፌደንሻል” ፡ “አልሸባብ እግል ኤረትርዮ ሀደፍ ወዱ” ዲብ ሐንቴላ ልብል አርእስ እግል ሸሬሕ በዐል ንሳል ሐረከት ስልጣን መሐመድ ዐለእ መሐመድ አሳስ እንዴ ወደ፡ ኤረትርዮ ሐቴ ምን ሀደፍ ሐረከት አልሸባብ ጋብኣት ለህለዮ ድወል ተ” እት ልብል ሸርሐ።

2. ኤረትርዮ እግል ተናዚም ሶማል እግል ተህበ ለትቀድር ዝያደት ሰላዲ ህሌት ገብእ? ወለ ኤረትርዮ እግል ሐዜቱ ዲብ ትፈንተ ወቅት እግል ተህቡ ለትቀድር ለልትከዔ ማል በ እምቤ ምንገብእ፡ እግልሚቱ ምጅልስ አምን እብ ሰበትለ አስክ ኤረትርዮ ለወጀህዩ ሸክዋት ሳብት ደሊል እግል ለአቅርብ ለኢቀድረ? ዲብ እለ ለትበህለ ሰኣል በገ፡ “ምጅልስ አምን እግል ሐቴ ዕዱ መንዘመት ምጅልስ ቅራን ላተ እብ ሚሳቀ ለትትአዘዝ ደውለት ከፎ እንዴ ወዳቱ እምበል ደሊል ሳብት መብቅያይ ሸክዋት ለአቅርብ እተ ወለኢተአከደት ሸክወት እንዴ ጸብጠ ዛልም መኔዕ ለቀርር እተ” ለልብል ቱ።

3. ምጅልስ አምን፡ “ኤረትርዮ እግል ሙሰልሒን ሐሽመት ሶማል ሎጂስትክያይት ሰዳይት ሀበት” መ ቤለ። ምናተ እግል ሸክዋቱ ለለአክድ እስባት እግል ለአቅርብ ኢቀድረ። ሰበቡ፡ ለዲብ ፍክሩ ኖሱ ለረስመዩ እኩይ አፍካር ኢገብአ ምንገብእ ደሊል ሳብት ለልትበህል ይዐለ እሉ። እግል ለዐሌ እሉመ ኢቀድር።

4. ምጅልስ አምን እብ ከአፎቱ እምበለ ለገብአ ልግበእ በሐስ “ሙሰልሒን መትቃውመት ሶማል እግል ሰላም ወዕሪት ሶማል መስኩብት መንጠቀት ለለዐንቅፍ

ጋብእ ህለ” ለቤለ? ሐለት ሶማል እግል ሞስ ምን ቅያስ ወለዐል ለተሐባለከት ተ። እግል ቴለል ወአሕዳስ ሶማል ታቤዕ ዲብ ህለ ክምሰለ ልትፈህሞ ንዛም ጀነራል መሐመድ ስያድ ባሬ ዲብ ሰነት 1991 ክምሰል ወድቀ፡ ሶማል አስክ ለትመክረህ ቴለል ተ ለትካሬት። ናይለ ወክድ ለህይ እዳራት አሜሪካ ህይ እግለ ዋድቅ ቴለል ሶማል እንዴ አንተህዘ እግል መናቢት ሐርብ እግል ልስደውቶም ለትሳሰዐው። ናይለ ወክድ ለህይ አቶብዩ እብ ጀህተ እግል ሶማል ዲብ “ላንድታት” እንዴ ካፈለ ፈንጠሮት አግደ ህደፈ ወዴተ። ናይ እሊ ቴለል እሊ ተፋሲል፡ ዲብ ተሌ ወክድ እግል ንወድሐቱ። ሰበት እሊ ዲብ ወክድ ለህይ ቴለል ሶማል ክምሰል እሊ ለትበህለ ሐቆመ ገብአ፡ እብ ከአፎቱ ምጅልስ አምን እግለ ትሐደደ ሐሽምት ለትሸኬ? ለአግደ ለአትፈክር ህይ፡ ምጅልስ አምን እንዴ ኢከጅል “ሙሰልሒን መትቃውመት ሶማል እግል መስኩበት መንጠቀት ቀር አፍሪቀ መታክል ጋብአም ህለው” ብሂሉ ቱ። እግለ ነአሸት ገሌ ክፋል ሶማል እግል ጽብጠት መቅደረት ለሐግለ ሐሽም፡ ከአፎ እንዴ ቤላቱ አስሐበበ እግል ቀር አፍሪቀ እብ ግዲዱ እግል ለዐንቅፍ ለቀድር? ምጅልስ አምን ክምሰለ ምን ናይ አማን ሐቃይቅ እንዴ ፈግረ፡ እግለ እዳረት አሜሪካ ወኬድመተ እግል ልቀሱቡ ለትበገስ አፍካር እት ፍዕል እግል አውዐሎት ሰበት ትበገስ ሌግ ቱ ለዐለ።

ካልአይቶ ምጅልስ አምን፡ “ኤረትርዮ እግለ ሼክ ሸሪፍ ሼክ አሕመድ ርኢስ መትዐደዱት ፈደራልየት ሕኩመት ሶማል እግል ልግበእ ለሐረ፡ ዲብ ዮም 9 ጁን 2009 ለትፈረመት እትፋቅየት ጅቡቲ ረፍደቱ” ቤለ። ክምሰልሁ ለቤለ ህይ፡ እግለ ወኪል ኤረትርዮ ዲብ መነዘመት ምጅልስ ቅራን ዲብ ዮም 19 ማዮ 2009 አስክ ርኢስ ምጅልስ አምን ለአቅረባዩ ልእከት አሳስ እንዴ ወዳ ቱ።

1. ኤረትርዮ ክምሰል ክለን ድወል ዐለም እግለ ተአምን እቡ እግል ተአይድ ወእግለ ኢተአምን እቡ ህይ እዕትራፍ እግል ትክለእ ስያደት ሐቅ በ። ሰበት እሊ እተ ወክድ ለህይ ልግበእ ወአዜ፡ እግል ሕኩመት ርኢስ ሼክ ሸሪፍ ልግበእ ወብዕድ ክፋል፡ እምበል ንዮተ እግል ተአምር ለትትሐሰር እቡ አስባብ አለቡ። እሊ ህይ ሸእ ጀዲድ ኢኮን። ሰበቡ ኤረትርዮ እግለ ቀደሙ ለዐለ እብ ዐብደለ ዩስፍ ለልትመረሕ መትዐደዱት ፈደራልየት ሕኩመት ሶማልመ ተአምሩ ይዐለት። እግል ሐቱ ሕኩመት አው ደውለት ይአመርት ህይ፡ ክምሰል ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን አው እድንያይ ቀዋኒን ኪደት ለልትዐለብ ኢኮን። ክምሰልሁመ ዝንብ አው ጀሪመት ኢኮን። ዲብ ዐለም ክምሰል እሊ ላቱ ቴለል ብዙሕ ቱ። ሰርም እግል ገሌ ድወል ለዕተርፎ እበን ዲብ ህለው፡ ብዕዳት ህይ ኢለዕተርፎ እቦም። እግል መሰል ክምሰል እስራኤል፡ ኮሶቮ አብኻዝዮ፡ ግብለት ኤስቶንዮ ወለመስል እግል ንስሜ እንቀድር። ሰበት እሊ፡ ኤረትርዮ ለትፈንቴት ኢኮን። ሰበት እሊ፡ ዲብ መደት ለህ ኤረትርዮ እግል ምጅልስ አምን ለቀደመቱ ሰኣል፡ “እግልሚቱ ኤረትርዮ

ሰልጠት ርኢስ ሼክ ሸሪፍ ሰበት ይካሄድበት እግል ትጃዝዩ ተሐዜ። እግል ብዕዳት ገዳይም ወሐዳይስ እዕትራፍ ለኢረክባዩ ድወል ህዬ ዕንታትከ እንዴ አቀመጭከ ተሐልፈን?” ለልብልቱ ለዐለ። እሊ ምንማቱ ምጅልስ አምን ሰበት ትሸለለ። በሊስ እግል ልርከብ እቱ መቅደረት ይዐለት እሉ። ገሌ ጀሃት እግል እሊ ቴለል እሊ ለለርኤ ናይለ ምጅልስ አምን ሸሙም እቱ ለህለ ደብል መቀየሲታቱ ስያሰቱ ክምተ ፍህማሙ ዐለው። እሊ ህዬ አዜ ለመጽኦ ዐገል ኢኮን። ምስል ተውሊደት መጅልስ አምን፡ ሐቆ ካልኣይ ሐርብ እዲን ለትወለደ አማንቱ። እብለ ገበይ እለ እንርእዩ ዲብ ህሌን፡ ፍንጌ ናይለ እስትራተጂካይ፡ ስያሰያይ፡ እቅትሳድያይ መሳልሐን ዱቅሪ ልግበእ ወእብ ወለት ገበይ ልተምተም እት ህለ፡ ናይ ቪቶ ሐቅ ለልትነፊዐ ሐምስ ዳይማት አንፋር ምጅልስ አምን (አሜሪካ፡ ሩስያ፡ ብሪጣዩ፡ ፈረንሳይ) ፍንጌህን እትፋቅየት ህሌት። እሊ ህተን ሌጠ ለመልካሁ ናይ ቪቶ ሐቅ እሊ፡ “ውዴ እግልዬ እግል እውዴ እግልከ” ሰበት ገብአ፡ ለድድ ኤረትርዮ ለነስአ ቀራር ምጅልስ አምን እት ፍንጌህ እብ ዐውል ሚሳቅ መነዘመት ምጅልስ ቅራን መባድእ ምጅልስ አምን ወእድንያይ ቃኑን ቤዕ ወሸረ እግል ሊደዩ ግረ ለኢልትዋለበ ድወል እለን፡ እብ ውዴ እግልዬ እግል እውዴ እግልከ ለትነስአት ምስዳር ክምቱ ሸክ አለቡ። አዜ ሕነ ቀድየት ሐዳስ እንዴ ታየንን ለንትናውሉ አለብን። ምናተ አሸየእ እበ ራቴዕ አግቡዩ ወሸክሉ እግል ወደሐት ሌጣ ቱ።

2. ለሕኩመት ርኢስ ሼክ ሸሪፍ እንዴ ጸብጠ ለፈግረ ሙእተመር ጅቡቲ ሚ ክምሰል መስል ረኤናሁ ምንገብእ፡ አክል ሕድ እብ ቅያስ ወእስትራተጅየት አሜሪካ ስያሰት ናይለ ወክድ ለህይ አቶብዩ ዲብ መንጠቀትን ወሶማል ለትዳላ ቱ። ሰበት እሊ እግል ገሌ ጀሃት አትዓበው ወእግል ገሌ ሐቆመ ህመሸው፡ ክምሰልሁ ህዬ እግል ገሌ ሸዋሬዕ መቃዲሾ ሌጠ ለራቅብ እብ “እብ ሔፍዛይ ሰላም እተሓድ አሪቀ (African Union Peace Keeping Operation)” ለትሰመ ናይ ካርጅ ቅዋት ለልትዐቀብ ዲብ እንቱ፡ “ሕኩመት ተ!” እንዴ ቤለው ምን ቀስቦ፡ ለለትዐጅብ ኢኮን። አክል ሕድ እግል መትሃጋይ፡ ዲብለ ሙእተመር ለህይ ሻረኮት፡ እግል ዕምር መሻክል ሶማል አትራያም ሌጣ ቱ ለዐለ። ሕኩመት ኤረትርዮ ህዬ ምን እሊ ፈህም እሊ እንዴ ትበገሰት ተ መባጥረ እብ ዋዴሕ ለአብረህ። ኤረትርዮ፡ ዲብ ካርጅ እንዴ ገብአከ - ዲብ ዮም 10 አክቶብር 2004 ዲብ ናይሮቢ እብ ዐብደለ ዩስፍ ለልትመረሕ፡ ዲብ ዮም 30 ጃንዋሪ 2009 ህዬ ዲብ ጅቡቲ እብ ሼክ ሸሪፍ ለልትመረሕ - “ሕኩመት ሶማል” መትቃዋም ሸዐብ ሶማል እግል ልትከበቱ እብ ሒለት ቀሰቦት፡ መብቅያይ ደረር ለቡ፡ ዐስከርያይ ደግሸ ለከልቅ ጊጉይ ምስዳር ዲኢኮን፡ ሐል ለለአመጽእ ክምሰል ኢኮን እት ዶሉ ሕብርት ዐለት። ረታዕት መባጥር ኤረትርዮ ህዬ ለሐሬ አተላለ አሕዳስ እኩዩ ህለ። ሐል ሶማል ዲብ ዋሽንግቶን፡ አዲስአበባ፡ ናይሮቢ፡ ጅቡቲ ወአስመረ ወብዕዳት ናይ ካርጅ ዓሲማት መዳይን እንዴ ኢገብእ፡ ዲብ መቃዲሾቱ ለዐለ። ሐል መሳይብ ሶማል

ዲብ እዴ ሶማልዩን ዲኢኮን ዲብ እዴ ብዕዳም ኢኮን። ዶር ሰላም ወመስኩበት ውሕደተ ለአክደት ሶማል ለለሐዙ ፈተኝ ወሐው ህዬ። እግል ሶማልዩን ወመሻክሎም እግል ልፍተሐ ስድዮት ዲኢኮን። ዲብ አካኖም እንዴ ገብአከ ወእግሎም እንዴ በደልከ አከይ መቅረሐም እግል ተአስክብ እሎም ኢኮን። ሰበት እሊ ፍንጌ ውሕደት ወስያደት ሶማል። ክምሰልሁመ ናይ ክሎም ሶማልዩን ሕርያን ለተሐሽም ኤረትርዮ ወለ ዲብ ሐንቴ ዕዛል አሜሪከ እንዴ ገብአዮ። እግል ጂኦ ስትራተጅዮት ወናይ እቅትሳድ መሳልሐን እት ልብለ። ምን ናይ ኖሰን አፍካር እንዴ ትበገሰዮ ኬድመት ዋሽንግቶን ላተን ናይ እድንያ ወመንጠቀት ጀሃት ለዐለት አግደ ፍንቲት ህዬ። እሊ ቱ ለዐለ።